

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

בשער הגליון: שדרות-מפע של השריון במיצקד יום-העצמאות.

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הוקדש כרכו להגינת העשור — יום העצמאות העשירי למדינת ישראל. הכתבות פקרו את מיצעד צה"ל שנערך בירושלים, מול רכבי הלגיון הערפי ואת השימחה בכיכרות הערים. כתבת אחרת בחנה את מעשיהם של אישים שונים ומנהיגי המדינה כרנע מתן העצמאות. מורד התיאטרון סקר את מחזהו של משה שמיר, "אגדות לוד".

"העולם הזה": 1074 תאריך: 30.4.1958

לגבי מיליון תושבי המדינה, שלא היו אז בארץ, היתה המסקנה ברורה: רק איש אחד בארץ-ישראל ראה את הנולד, וכך הציל את האומה.

המעמד השני. אחרי שגמר בן-גוריון את הציטטות מדברי עצמו ואחרי שחנה רובינא קראה את מגילת-העצמאות, יצאו כל המסובים התוצה. בעוד נשיא המדינה עומד מן הצד כגלגל חמישי, הסיר ראש הממשלה את הלוחט מטבלת הזיכרון, שהר צבה ליד דלת הבניין.

כשהתפזרו הנכבדים, הם החליפו ביני-הם חיוכים נסתרים. "אחרים צריכים להסייף תפק במאמרי-זיכרון בעיתונים", אמר אחד הח'כים, בקינאה מסוימת. "לא כל אחד יכול להושיב למרגלותיו את נשיא המדינה, לגייס את ראשי המדינה לתפארת ה-מעמד, וכל זה כדי לספר לעם עד כמה שצדק בכל ההודמנויות".

נאנח ח"כ פרץ ברנשטיין, החבר הציר-ניכללי של הממשלה הזמנית: "בשיחזור המעמד הושקע יותר מרץ מאשר בהכרות העצמאות עצמה".

חינוך

מי יודע מה?

אחד הרגעים המשעשעים ביותר של חגיגות העשור היה החידוץ, שנערך מעל גלי קול ישראל בידי שמואל רוזן, ואשר בו השתתפו ילדים שגילם בגיל המדינה. הוא המחיש למאזינים את רמת האינטלי-גנציה שאליה הגיע אדם שגילו הוא כגיל המדינה. הוא המחיש גם את טיב החינוך הניתן במדינה.

לשאלותיו של רוזן, שבהן נדרשו היל-דים לזכות ולהסביר מושגים או מאור-עות, ענו ילדי העשור, שנקצבו מכל חלקי המדינה:

● **מה מזכירה לכם בת-גלים?** יעקב עמידרו: "האוגיה בת גלים נשבי-תה והוכנה לצי מצריים, הצוות שוחרר אחרי כמה שנים".

ילד מפתח-תיקוה: "מול שטיבעו את האוניות בסואץ והטביעו גם את בת גלים".

● **מה זה ספר הנישואים?** ילד מפתח-תיקוה: "בספר הזה אני חושב שרשמו את כל אלה שמתו בגטו וארשה".

ילדה מכפר-יחזקאל: "בספר הזה רשמו את כל מה שהאיובים עשו למדינת ישר-אל".

ילד מאבן-יהודה: "שם רשמו את כל אלה שהרויחו ומה ששילמו למס-ההכנסה".

בעיתון, אני רוצה שזה יודע לה מפי ולא מפי העיתונות!

● **שימעון אבירן** מי שהיה מפקד חטיבת גבעתי בימי מלחמת העצמאות, בטיילו בערב יום-העצמאות ברחוב דיוני-גוף בתל-אביב: "אם יביאו את המיליון השלישי, לא יהיה מקום ליד רוול וכסית".

● **שייע גלזר:** "חגיגות-העשור ה-ר-סו לי את יום-העצמאות".

● **המבקר ד"ר חיים גמזו,** על המח-זה אגדות לוד מאת **משה שמיר:** "אגדות לוד אינן אגדות ואינן לוד".

באחת המסיבות הפרטיות הוכרזה תחרות בחרוזים סביב שירי העשור. בת-חרות זכה **יורם מטמור** שחרז: "איזה עשור, איזה עשור — פרנסה לרן אלמגור".

* קצין צנחנים שהתעלף * תש"ח של אלופי תש"ח *

העשור של שמואל רוזן * מדי קולק שיכוד

העם

שבע יפול צדיק

"כי שבע יפול צדיק וקם, ורשעים יכש-לו ברע..." (משלי, כ"ז).

גיבור השבוע היה קצין-צנחנים. במיס-דר הירושלמי, שהיה מרכז חגיגות העצ-מאות והעשור, צנח ארצה מתעלף, קורבן נוסף לשרב העז. כהרף עין קם הקצין על רגליו, גיקה את מדיו והתייצב שוב בראש יחידתו. כעבור כמה דקות צנח הצנחן שוב, וקם שוב ללא עזרה. אחרי שהתעלף כמה פעמים וקם בכל פעם מחדש, כאותו צדיק של ספר משלי, מצא דרך להתחיל מעמד: הוא נישען על החייל שעמד מאחוריו, מבלי שאיש מן החוגגים ירגיש בכך.

אותו צדיק אלמוני היה רק אחד מני רבים, שהפגינו השבוע מרץ אתלטי וכוח-החלטה. הרוקדים בחוצות הערים, המתע-מלים במיפגנים הרמת-גניים, הצועדים בחוצות ירושלים — כולם עמלו למען החג.

אולם המיפגן הספורטיבי העיקרי של השבוע היה אחר. הוא לבש צורה של מירץ, וגדולי המדינה בעבר ובהווה התח-רו ביניהם על כתר האליפות. כל אחד רצה להקדים את חברו ולהגיע ראשון אל היעד — סיפרי ההיסטוריה.

בשבועות האחרונים כבר נערכו כמה מירוצים מוקדמים. אולם השבוע היתה זאת תחרות כללית, כמעט כל גדולי המ-דינה כיסו עמודים על גבי עמודים של נייר-עיתון, כדי להוכיח שתרומתם שלהם ושל חסידיהם היתה המכרעת. ועל כולם עלה, מובן, ראשיה-ממשלה דויד בן-גוריון.

שהפקיע את אחד הטקסים העיקריים ה-שבוע, כדי להוכיח להיסטוריה שהוא לבדו ראה את הנולד והנהיג את העם במו ידיו לקראת הניצחון. היה משהו נאיבי במירוץ הזה. ההיסטו-ריה אזהבת צדיקים, אך אי-אפשר להובילה בזרועות מס-צדיקים. היא לא תשאב את השראתה ממאמרים ומנאומים מפוברקים למענה. אלא ממעמקי השכל הישר של יחידים בלתי-ספורים. היא תסגול דבר-י-התרברבות והברקות-פירסומת. הגיבור ש-לה יהיה האדם העברי האלמוני שהקים את המדינה וקים אותה — בדם, בזיעה, בצנע ובשקט. דמותו תזדקק מעמודי הספר — כאשר אחרון המאמרים, וקריאות "הייתי-אני" יחלפו עם הרות.

העשור

האיש שצדק תמיד

אנגלי אלמוני בשם רוברט מסגרייב, יפהיפה של רובנס, מישפחה מן הגטו ועוד כמה דמויות-ישמן מכל התקופות

צלם הלגיון הערבי

במרכזו של רחוב מילא המבוחר ביר-ושלים, צילם העולם הזה לגיונר ערבי, ששכב מאחרי שקי חול ובידו מצלמה. הוא צילם את מיצעד צה"ל, שעבר במרחק קצר ממנו. התמונה צולמה ללא סלסקופ, מרחק של כ-20 מטרים בלבד.

הארצות הסתכלו מתוך מיסגרותיהן בפניו המודקנות של ד"ר תיאודור הרצל. שפ-שו אל הקיר המרכזי של אולם המוסיאון, מתחתם נתפסו בהדרגה הכיסאות, שמילאו בצפיפות קפדנית את כל האולם הקטן. הטקס החגיגי ביותר של חגיגות-העשור, שיחזור ישיבת-הייסוד של המדינה, עמד להתחיל.

רשימת המוזמנים היתה מוגבלת מאוד: משתפי הישיבה ההיסטורית עצמם, חברי הכנסת הנוכחית, מפקדי החטיבות הלוח-יות בימי תש"ח, פקידים בכירים. כאשר התמלאו שורות הכיסאות החומים, בלטה לעין רק עובדה אחת: מה עצום המרחק בין צמרת המדינה, או היום, ובין האנ-שים שייסדו את המדינה באמת: לוחמי תש"ח.

רק פעם אחת עברה רוח רעננה באולם. כמה גברים צעירים, בעלי חלוצות לבנות והליכה מרושלת, הופיעו בדלת. היו אלה המפקדים האגדתיים של תש"ח: שמעון (גבעתי) אבירן, יוספלה ("הראל") סבני-קין, מולה ("יפתח") כהן וחבריהם.

כשהחלו משיחתים ביניהם, שמו לב לדבר מפתיע. אף לא אחד מהם הרגיש, לפני עשר שנים, שמישהו בתל-אביב ערך איזשהו טקס. קרא איזושהי הכרזה. אבירן

גוריון צדק בכל מה שאמר לפני החלטת האו"ם ולאחריה. עיקר הנאום היה מורכב מציטטות מדיברי דויד בן-גוריון בשנת 1947 ו-1948, שהוכיחו בעליל כי דויד בן-גוריון ניבא מראש שתהיה מלחמה עם צבאות ערב. בן-גוריון שכח להזכיר כי לדיעה זו היו לו שותפים רבים בשעתו.

מנהל משרד ראשי-הממשלה, **דדי קולק,** בנאום סיום לחגיגות ליל העצ-מאות: "שקט. שקט. אתם שיכורים. אני שיכור. אני שיכור ואתם שיכורים. שקט... הערב, חג גדול — חג העשור אני מבקש מכם שקט מוחלט. תראו שאתם יכולים לשמור על השקט. הבחורה הנהדרת ביותר בארץ-ישראל, שאני מאוהב בה, היא ריקה ז'א"א. תגידו יחד אתי: יחי הע-שור! יחי בן-גוריון! יחי ריקה ז'א"א!"

● הסופר והמחזאי **יורם מטמור:** "אני מאוהב. אבל אל תדפיסו את זה

אנשים

מנהל משרד ראשי-הממשלה, **דדי קולק,** בנאום סיום לחגיגות ליל העצ-מאות: "שקט. שקט. אתם שיכורים. אני שיכור. אני שיכור ואתם שיכורים. שקט... הערב, חג גדול — חג העשור אני מבקש מכם שקט מוחלט. תראו שאתם יכולים לשמור על השקט. הבחורה הנהדרת ביותר בארץ-ישראל, שאני מאוהב בה, היא ריקה ז'א"א. תגידו יחד אתי: יחי הע-שור! יחי בן-גוריון! יחי ריקה ז'א"א!"

● הסופר והמחזאי **יורם מטמור:** "אני מאוהב. אבל אל תדפיסו את זה

קובעים אמריקאים

בין יחידות צה"ל שצעדו במיצעד יום-העצמאות בירושלים, ניראו יחידות חיל-ההגננים, שחבלו לראשיהם חקים פנימיים מפלאסטיק. שבו קובעי-פלדה. אמריקאים שוספקו לצה"ל. הברק בקובעים הושג ע"ידי כך שמרחו עליהם סולר וגריר.